

Sklepi okrogle mize Pomen svetovalne službe za kakovostno vzgojo in izobraževanje

Oddelek za pedagogiko in andragogiko
Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta Univerze v
Ljubljani

Oddelek za pedagogiko in andragogiko ter Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani sta 6. decembra 2012 na Filozofski fakulteti v Ljubljani izvedla okroglo mizo Pomen svetovalne službe za kakovostno vzgojo in izobraževanje. Okrogla miza je bila odziv na spremembe na področju zaposlovanja svetovalnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Iz pravilnikov o izobrazbi učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev na različnih stopnjah sistema vzgoje in izobraževanja je razvidno, da bodo po novem na delovnem mestu svetovalnega delavca lahko poleg dosedanjih profilov - psihologa, pedagoga, socialnega delavca, socialnega pedagoga ali defektologa - delovali tudi nekateri drugi strokovni profili. Namen okrogle mize je bila izmenjava mnenj o omenjenih spremembah, predvsem v smeri razjasnjevanja vloge novih profilov znotraj uresničevanja programskih smernic za delo šolske svetovalne službe. Hkrati je okrogla miza spodbudila refleksijo o programskih smernicah in na podlagi tega oceno kakovosti šolskega svetovalnega dela v Sloveniji.

Udeležba pri okrogli mizi je bila številčna, kar kaže na aktualnost problematike. Okrogle mize se je udeležilo nekaj več kot osemdeset strokovnjakov: vse od strokov-

njakov s fakultet, ki izobražujejo kadre za opravljanje dela šolske svetovalne službe, snovalcev programskih smernic, prek praktikov, ki opravljajo delo svetovalne službe, do predstavnice z Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport; prisotnih je bilo tudi nekaj študentov pedagogike in andragogike Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Sklepe okrogle mize lahko strnemo v nekaj točk.

Koncept šolskega svetovalnega dela in programske smernice za delo svetovalne službe

Ob okrogli mizi smo potrdili, da so veljavne programske smernice na programski kot tudi na vsebinski ravni aktualne, sodobne in teoretično ter empirično utemeljene. Kljub temu se v praksi redko uresničujejo v svoji celovitosti. Tako evalvacije dela šolske svetovalne službe kot praktiki ugotavljajo, da so v zadnjih letih z novimi konceptualnimi in sistemskimi rešitvami (npr. koncept Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli, spremembe zakonodaje o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, uvažanje vzgojnih načrtov itd.) svetovalni delavci dodatno strokovno obremenjeni tako s strokovnimi vzgojno-izobraževalnimi kot tudi s koordinacijskimi in administrativnimi nalogami. Šolski svetovalni delavci veliko svojega časa namenijo individualni obravnavi otrok, učencev in dijakov z učnimi in vzgojnimi težavami ter otrok s posebnimi potrebami. Pomanjkanje časa je poglobljen razlog, da redko izvajajo preventivno in razvojno delo ter spremljajo in evalvirajo delo v vrtcih in šolah. Vse to zahteva, da ponovno razmislimo o tem, kako udeležati koncept in naloge šolske svetovalne službe. Ob tem je pomemben razmislek zlasti o tem, na katerih področjih je potrebno sodelovanje z zunanji strokovnjaki in podpornimi institucijami.

Posebej je bilo poudarjeno, da je šolska svetovalna služba v službi vseh udeležencev v vrtcu in šoli, v katerih središču je otrok (učenec, dijak). Njegova korist mora biti zato v središču našega razmišljanja. Omogočati mu moramo izkušnjo sodelovanja in soustvarjanja ter mu v celoti omogočiti kakovosten vzgojno-izobraževalni proces. Tega pa ne moremo doseči le z individualno obravnavo v okviru šolskega svetovalnega dela, pač pa je treba vzpostaviti pogoje za medsebojno sodelovanje, skupno delo in iskanje rešitev vseh vpletenih (učiteljev, staršev idr.). Šele to bo omogočilo kakovostno vzgojno-izobraževalno delo v celoti in z vsemi učenci.

Za kakovostno uresničevanje programskih smernic je potreben ponovni razmislek o normativih za delo šolskih svetovalnih delavcev.

Kompetence (znanja, veščine) šolskih svetovalnih delavcev

Šolski svetovalni delavci so v vrtcih in šolah dolžni zagotavljati kakovostno strokovno pomoč ter svetovanje vsem udeležencem - učencem, učiteljem, staršem itd. - prek treh osnovnih dejavnosti: dejavnosti pomoči, razvojnih in preventivnih dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Za to so potrebna široka znanja in veščine, ki obsegajo več kot le znanja in veščine za individualno delo s posameznimi udeleženci v vrtcih in šolah. Svetovalni delavci potrebujejo tako znanje s področja razvoja otroka, poznavanje vzgojno-izobraževalnega sistema, načrtovanja in didaktičnega vodenja učnega in vzgojno-izobraževalnega procesa v celoti kot tudi poglobljena znanja in veščine za delo s specifičnimi skupinami otrok/učencev, učiteljev idr.

Oblikovati je treba kompetenčni model za svetovalne delavce, ki bo izhajal iz sprejetih konceptualnih rešitev, ki jih izražajo smernice za delo šolske svetovalne službe. Na podlagi tega lahko ocenimo, kateri študijski programi oz. kateri profili, ki končajo določen študijski program, ustrezajo modelu.

Oblikovati je treba kompetenčni model za svetovalne delavce, ki bo izhajal iz sprejetih konceptualnih rešitev, ki jih izražajo smernice za delo šolske svetovalne službe. Na podlagi tega lahko ocenimo, kateri študijski programi oz. kateri profili, ki končajo določen študijski program, ustrezajo modelu. Ob tem je pomembno opredeliti tudi, kako usposobiti svetovalnega delavca, da bo čim boljše opravljal svoje delo, in kdo je odgovoren, da svetovalnemu delavcu podeljuje licenco za samostojno opravljanje dela šolske svetovalne službe.

Zavedati se je treba, da ni mogoče pričakovati, da bi bil vsak posamezni profil usposobljen za opravljanje številnih in raznovrstnih nalog, ki jih predvidevajo programske smernice. Zato je potrebno interdisciplinarno sodelovanje, aktivnosti v timih šolskih svetovalnih delavcev in nadaljnje strokovno izpopolnjevanje.

Pedagoško-andragoška izobrazba šolskih svetovalnih delavcev

Za vse profile, ki se lahko zaposlujejo kot šolski svetovalni delavci, velja, da morajo imeti ustrezno pedagoško-

ko oziroma pedagoško-andragoško izobrazbo. Tisti, ki niso diplomirali iz pedagoških študijskih programov, so jo morali doslej posebej dokazovati z natančnim pregledom vsebin njihovih študijskih programov, npr. psihologi, socialni delavci. Predlagamo, da model, ki je veljal do sedaj, uporabljamo tudi v prihodnje.

Poseben razmislek v tej zvezi je potreben tudi o tem, ali so programi za izpopolnjevanje (PAI), po katerih se po zaporednem modelu usposablja za delo učitelja diplomanti nepedagoških študijskih programov, ustrezni tudi za priznanje pedagoške oziroma pedagoško-andragoške izobrazbe, ki je potrebna za delo šolskega svetovalnega delavca, saj so usmerjeni predvsem v pripravo za učiteljsko, ne pa tudi za šolsko svetovalno delo.

Sodelovanje s pristojnim ministrstvom – nove rešitve glede pravilnikov oz. glede zahtevane izobrazbe šolskih svetovalnih delavcev

Nekateri udeleženci s fakultet, ki izvajajo študijske programe, ki so na novo predvideni v pravilnikih o izobrazbi učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev kot ustrezni za zaposlovanje na delovno mesto svetovalnega delavca, so poudarili, da ti programi niso

Matične stroke bodo na podlagi posvetovanja pripravile predloge glede sprememb ustreznih pravilnikov in jih naslovile na ministrstvo.

bili predvideni za usposabljanje šolskih svetovalnih delavcev (to so programi kot socialno delo z družino, socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola, duševno zdravje v skupnosti, supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje). Matične stroke bodo na podlagi posvetovanja pripravile predloge glede sprememb ustreznih pravilnikov in jih naslovile na ministrstvo.

Potreba po konceptualnem razmisleku in strokovni razpravi

Udeleženci okrogle mize so izrazili potrebo po tem, da se pred uveljavljanjem kadrovske rešitve, ki jih prinašajo spremembe pravilnikov, opravi še dodatna strokovna razprava in izdela ustrezen kompetenčni model, ki bo podlaga za določanje kadrovske pogojev za opravljanje šolskega svetovalnega dela, ter tako opredeli tiste poklicne oziroma strokovne profile med vsemi strokovnimi delavci v vzgoji in izobraževanju, ki bodo lahko zagotavljali uresničevanje sprejetih smernic in veljavnih konceptualnih rešitev na področju šolskega svetovalnega dela.

V Ljubljani, 7. januarja 2013